

Розділ перший

Пролог

Пополудні міс Джейн Марпл мала звичай розгортати свою другу газету. Щоранку їй приносили дві газети. Першу з них міс Марпл читала за вранішньою кавою, звісно, якщо ту приносили вчасно. Хлопець, який розносив газети, був непередбачуваний у своєму ставленні до часу. Траплялося також, що газети приносив хтось інший або хлопець, який підмінював першого. І кожен із них мав власне уявлення про географічний шлях, яким прийде до адресатів. Можливо, у такий спосіб вони намагалися урізноманітнити монотонність своєї праці. Але клієнти, що звикли читати свою газету рано, прагнучи проковтнути найбільш ласі шматки денних новин перед тим, як вирушать на автобус, поїзд чи інші засоби транспорту, якими вони діставалися на роботу, дратувалися, якщо газети надходили їм запізно, а дами літнього й похилого віку, які мирно жили в Сент-Мері-Мід, також нерідко мали звичай читати газету за сніданком, підперши її чимось на столі.

Сьогодні міс Марпл заглибилася в читання першої сторінки та кількох інших публікацій у своїй щоденній

газеті, яку вона жартівливо прозвала «щоденним кошником для сміття», з деяким сарказмом зауважуючи той факт, що після того, як змінився власник, газета «Дейлі Ньюзгівер», на превелике її та її приятельок невдоволення, публікувала тепер статті про модні фасони чоловічого одягу та жіночих суконь, про серцеві напади в жінок, дитячі змагання та листи з усілякими жіночими наріканнями й примудрялася витіснити будь-які справжні новини звідусюди, крім хіба що першої сторінки, у якій темні закутні, де їх неможливо було знайти. Міс Марпл, будучи жінкою старомодною, воліла, щоб її газети були *газетами* й публікували новини, а не плітки та всіляку нісенітницю.

Пополудні, пообідавши й дозволивши собі розкіш подрімати двадцять хвилин у спеціально купленому кріслі з прямою вертикальною спинкою, яке відповідало потребам її ревматичної спини, міс Марпл розгорнула «Таймс» — газету, неквапливе читання якої розслабляло її і досі приносило певну втіху. Хоча, звісно, це була вже не та «Таймс», що колись. У сучасній «Таймс» її неймовірно дратував той факт, що тепер у цій газеті нічого не можна було *знайти*. Раніше ти могла читати газету, почавши від першої сторінки і знаючи, де знайдеш усе інше, тобто ти мала змогу легко перейти від однієї спеціальної статті до наступної на ті теми, що цікавили, але тепер вони взяли собі за звичку порушувати цю традиційну послідовність якимись

цілком несподіваними публікаціями. Наприклад, сьогодні дві сторінки були присвячені ілюстрованим розповідям про подорожі на острів Капрі. Спортивні новини тепер публікувалися набагато частіше, ніж у давні дні. Новини із життя королівського двору та некрологи, у принципі, не зазнали якихось істотних змін. Повідомлення про народження, шлюби та смерті, на які міс Марпл звертала увагу насамперед, бо ті публікувалися на найвидніших місцях, тепер переселилися на інші сторінки «Таймс», а віднедавна, як вона зауважила, їх стали подавати майже винятково на останній сторінці.

Міс Марпл спершу приділила увагу головним новинам на першій сторінці. Вона затрималася на них ненадовго, бо вони мало чим відрізнялися від прочитаних ще сьогодні вранці, хоч тут їх подавали в більш урочистій манері. Вона скинула оком на зміст. Статті, коментарі, наука, спорт; далі вона вирушила за звичною програмою: перегорнула сторінку і швидко переглянула народження, одруження та смерті, після чого мала намір повернутися до сторінки, присвяченої листуванню, де вона завжди знаходила, чим повтішатися; потім збиралася перейти до «Протокольних заходів двору», де можна було також знайти сьогоднішні новини з аукціонних торгів. Там часто друкували й коротку статтю наукового характеру, але цього міс Марпл читати не буде. У тих статтях вона рідко знаходила щось цікаве для себе.

Перегорнувши, як і зазвичай, газету на сторінку народжень, одружень і смертей, міс Марпл уже не вперше подумала: «Сумно, але схоже, що сьогодні мене цікавлять лише смерті!».

Люди, як і раніше, народжували дітей, але імена тих, у кого народжувалися діти, не були відомі міс Марпл. Якби в газеті була шпальта, де б називали бабусь, у яких народжувалися онуки, тоді, можливо, вона мала б прийомність когось упізнати. Скажімо, могла б подумати з радістю: «Як приємно знати, що в Мері Прендергаст народилася третя онука!».

Хоча навіть така подія була б, певно, надто далекою від її сьогоднішніх інтересів.

Міс Марпл переглянула повідомлення про шлюби, також не приділяючи їм великої уваги, адже більшість дочок та синів її давніх приятельок поодружувалися вже кілька років тому. Перейшла на шпальту смертей, і тут затрималася довше. Настільки принаймні, щоби бути певною: жодного з відомих їй прізвищ не пропустила. Еловей, Енгопастро, Арден, Бартон, Бедшо, Бурговайсер (яке німецьке прізвище, Господи, але, схоже, він упокоївся в Лідсі), Карпентер, Кемпердаун, Клег. Клег? Чи це хтось із тих Клегів, що їй знайомі? Ні, не схоже. Джанет Клег. Померла десь у Йоркширі. Макдональд, Маккензі, Ніколсон? Ні. Знову не та Ніколсон, яку вона знала. А ось Ормеруд — либонь, тітка тієї самої Ормеруд. Атож, схоже

на те. Лінда Ормеруд. Ні, такої вона не знала. Квантріл? Господи, а ось і Елізабет Квантріл! Вісімдесят п'ять років. Отакої! А вона ж думала, Елізабет Квантріл померла кілька років тому. Аж не віриться, що вона жила так довго! Здоров'ям вона ніколи не могла похвалитися. Ніхто не сподівався, що вона дотягне до старості. Рейс, Редлі, Рейфаел. Рейфаел? Щось у її пам'яті заворушилося. Прізвище було знайоме. Рейфаел, Белфорд Парк, Медстоун. Белфорд Парк, Медстоун. Ні, вона не пригадує цієї адреси. Квітів просять не приносити. Джейсон Рейфаел. Досить незвичайне прізвище. Мабуть, вона просто його десь чула. Рос-Перкінс. Чи це, бува, не... — ні, ні, вона помилилася. Райленд? Емілі Райленд? «Яку глибоко любили чоловік і діти». Що ж, це дуже приємно знати або дуже сумно. Залежно від того, з якого боку ви поглянете на це.

Міс Марпл поклала газету, ковзнувши лінивим поглядом по кросворду, поки марно намагалася пригадати, чому прізвище Рейфаел їй знайоме.

— Воно прийде до мене, — сказала собі міс Марпл, знаючи зі свого великого досвіду, як працює пам'ять у старих людей. — Воно неодмінно прийде до мене, можна не сумніватися.

Вона подивилася з вікна в сад, потім відвела погляд і спробувала викинути сад із голови. Упродовж багатьох-багатьох останніх років сад був для міс Марпл джерелом великої втіхи, але він вимагав від неї також

великої і важкої праці. Проте тепер лікарі зі своєю набридливою опікою заборонили їй працювати в саду. Одного разу вона спробувала знехтувати цю заборону, але швидко зрозуміла, що ліпше все-таки зробити, як їй кажуть, поставила свій стілець так, щоб сад не був перед її очима, і визирала у вікно лише тоді, коли їй треба було побачити щось конкретне. Вона зітхнула, підбрала свою торбинку з плетивом і заходилася плести вовняний жакетик для малої дитини, який уже закінчувала. Спинка й передня частина були готові. Залишилося сплести рукави. Плести рукави їй було завжди нудно. Два рукави, однакові-сінькі. Дуже, дуже нудно. Проте на вовну міс Марпл дивилася з приємністю — вона була пофарбована в дуже гарний рожевий колір. Рожева вовна. Блакитне море. Карибське море. Піщаний пляж. Сонячне світло. Ну ж бо, ну ж бо, про що це їй нагадує? Так, так, це їй нагадує про те прізвище, на яке вона щойно натрапила в газеті. Рожева вовна. Блакитне море. Карибське море. Піщаний пляж. Сонячне світло. Вона плете — і тут-таки, звичайно ж, містер Рейфаел. Подорож, яку вона здійснила на Антильські острови. То був острів Сент-Оноре. Подарунок від її небожа Реймонда. І вона не забула, як Джоана, дружина Реймонда, а отже, її племінниця через шлюб, сказала:

— Не втручайтесь більше в розслідування вбивств, тітко Джейн. Це шкодить вашому здоров'ю.

Вона б і не хотіла більше втручатися в розслідування хай там якого вбивства, але це сталося якось само собою. Майже незалежно від її хотіння. Сталося тільки тому, що літній майор зі скляним оком наполіг на тому, щоб розповісти їй кілька своїх довгих і занудних історій. Бідолашний майор — як же його пак звали? Його ім'я та прізвище їй забулися. Атож, атож, містер Рейфаел, тепер вона справді пригадує, а його секретарку звали місіс... місіс Волтерс, місіс Естер Волтерс, а ще в нього був масажист Джексон. Усе поновилося в її пам'яті. Так, так. Бідолашний містер Рейфаел. Отже, містер Рейфаел помер. Він знав, що скоро помре. Власне, він прямо їй це сказав. Але, схоже, йому вдалося прожити довше, ніж передбачали лікарі. То був чоловік сильний, чоловік упертий — і дуже багатий.

Міс Марпл поринула в роздуми, її дритики снували, не зупиняючись, але думками вона була далеко від плетіння. Її думки снували навколо покійного містера Рейфаела та прагнення згадати, що вона могла знати про нього. То був чоловік, якого так легко не забудеш. Подумки вона тепер бачила його, як живого. Атож, особистість дуже твердої вдачі, важкий чоловік, дратівливий, а часом навіть відверто брутальний. Хоч ніхто ніколи йому не докоряв за брутальність. Про це вона пам'ятала теж. Люди не докоряли йому за брутальність тому, що він був дуже багатий. Атож, дуже багатий. Він привіз туди із собою свою секретарку,